

A honvéd vadászrezdek állománya és tisztikara 1849 június 12-én.

Történelmíróink az 1848/49-i honvédseregnek talán egyik csapatnével se bánnak el olyan mostohán, mint a vadászokkal, mert egymástól kölcsönzött téves adatok alapján, a valóságnál aránytalanul kisebb állománnyal és merőben téves összetételben szerepeltetik őket. Fokozza az általános zűrzavart az a körülmény is, hogy a rendes csapatokhoz tartozó vadászokon kívül, a nemzetőrséggel azonos harcértékű (vagyis hasznavehetellen) szabad vadász- és lövészcsapatok is voltak, amelyeket íróink szintén az igazi vadászokhoz kevernek. De még így is jóval kisebb számot kapunk, akár taktikai egységek, akár állomány dolgában annál, amely a valóságnak megfelelne.

Hogy többet ne említsünk, Ramming, akit pedig hadrendi kérdésekben legtöbbször követnek, az egész magyar hadsereg reguláris vadászait mindössze 20 századra teszi s ebből 17 századot az anyaországba. hármat pedig Erdélybe helyez.¹ Holott a háború végéig megalakult 50 századból kezdetben 14, később csupán 12 volt az anyaországban, 36 (38) pedig Erdélyben.

De merőben hibás — más szempontból is — az az 1849 június 14-én kelt hadrend is, amelyet a bécsi Hadilevéltár őriz.² Ez ugyanis, mint tüzetesebb vizsgálatra bebizonyult, jórésztben nem június 14-i, hanem május 9., 13. és 21-i, tehát elavult s azonkívül hiányos adatokat sorol fel. Ez a hadrend 13 rendes honvéd vadász-századról tud, amelyekből 10 esik az anyaországra.

Hogy mi az igazság, az az alább következő hivatalos kimutatásból kétségtelenül ki fog tűnni.

A honvéd vadászcsapat megszervezője, mint tudjuk, Lovag Auffenberg (Ormai) Norbert ezredes volt, akinek Kossuth által jóváhagyott javaslata szerint, 4 vadászrezdnek kellett alakulnia. Mindenkik 8 osztályra s osztályonként 2—2 századra tagozódott. A századok állománya 150, az egész ezredé 2400 fő volt.³

A II. és III. ezred állománya teljes volt; az elsőből 7, a IV-ikből pedig csak 2 osztály, mindössze tehát 25 osztály (50 század) alakult meg a háború végéig. Ilyenformán igen nagy különbség mutatkozik az előbb említett 17 és 13 századdal szemben.

Feltűnő jelenség, hogy — bár többen és nem ok nélkül elleneztek — a magyar kormány a gyalogságnál megszüntette az ezredköteléket s így a Görgey hadügyminiszterisége alatt életrekelet új beosztás szerint, se dandár, se ezred nem lévén, a zászlóaljakkal közvetlenül a hadosztályparancsnok rendelkezett.⁴ Igaz hogy egy-egy ilyen „mellényzsebbe való” hadosztály csak 5 zászlóaljból állott s ennél fogva legjobb esetben is csak a „dandár” nevet érdemelte volna meg.

Ha tehát a gyalogságnál eltörölték, mert fölöslegesnek látták az ezredköteléket, valóban érthetetlen, hogy miért hagyták meg éppen a vadászoknál, holott ezeknél sokkal inkább helyén lett volna az önálló zászlóalj. Az ezredköteléknek igazán nem volt semmi értelme, mert az egész háború folya-

1 Der Feldzug in Ungarn und in Siebenbürgen im Sommer des Jahres 1849. 26. és k. II.

2 Feldacten der Ung. Ins. Armee 1849. Fasc. XIII. Nr. 32.

3 Csányi-levéltár : 3288 sz.

4 Gelich: Magyarország függetlenségi harca III. 443. I.

mán soha és seholse verődött össze egy teljes vadászrezd, minthogy a vadászok — elég helytelenül — nem csupán osztályokra, hanem századokra sőt később felszázadokra is felaprózva harcoltak különböző hadosztályok keretében. Éppen ezért, bárha itt-ott vitézül verekedtek, valami nevezetesebb haditényt nem vihettek véghez.

Alig ismeretes, de még fonákabb dolog, hogy *mindenik ezrednek meg volt ugyan a maga szabályszerű törzse, de nem volt igazi parancsnoka*. Ezt az állást nem töltötték be, mert Auffenberg (Ormai) ezredes, aki „A vadászrezdek főparancsnoka” címét viselte, közvetlenül akart rendelkezni valamennyivel. Tevékenysége azonban, a csapattestek már említett szélforgácsolása következtében, csupán adminisztratív téren nyilatkozhatott meg, de itt is nagyon nehézkesen. Az ezredparancsnok hiányát még érezhetőbbé tette az a másik fonakság, hogy a vadászrezdeken belül nem voltak meg a hadtörténetíróink említette „vadász-zászlóaljok”. Ilyenek csak az irreguláris vadász- (lövész-) csapatokból alakultak. A vadászrezdekben, csakúgy mint a gyalogságnál, csupán osztályok voltak, de míg itt három osztály felett teljes hatáskörű és teljes felelősségű zászlóaljparancsnok állott, ott az ezredhez beosztott törzstisztnak, (vagy ha ketten voltak, a rangban idősebbiknek), osztályparancsnoki teendőin kívül, a hiányzó valóságos ezredparancsnok dolgait is végeznie kellett, állandó helyettesként.

Tudnunk kell még azt, hogy külön osztályparancsnok se volt mindenütt, hanem az együvé tartozó két század parancsnokai közül, a rangban idősebb legtöbbször egyuttal az osztályt is vezette, de csupán taktikai hatáskörrel. Valóban csodálni lehet, hogy Görgey, hadügyminisztersége korában nem változtatta meg ezt az annyira célszerűtlen, sőt káros szer/ezetet s nem darabolta fel a vadászrezdeket teljes hatáskörrel felruházott parancsnokok vezetése alatt álló zászlóaljakra.

Mint említettük, az első három ezred emberállománya, egy osztály kivételével, összegyűlt, a negyediké azonban nem s 3.—7. osztályából csupán a tisztek csekély része volt meg. De a második és harmadik ezrednél is nagy puskahiány mutatkozott, úgy hogy sok századot csak lándzsával lehetett ellátni, 1115 fő pedig teljesen fegyvertelen maradt. Ezek azután télen ültek alakuló állomásukon s a hadjáratban nem vehettek aktív részt.

Itt is, mint más téren is, szembeötlik, hogy milyen mostohán bánt a magyar kormány az erdélyi hadsereggel. Az anyaországban mindenféle irreguláris csapatnak is jutott puska, Erdélyben azonban az elsővonalbeliek sem kaphattak eleget. Beszédés bizonyítéka ennek az alább következő kimutatás, mely szerint a Nagyváradon alakult I. vadászrezdek 1802, az erdélyi három ezrednek (5584 fő) pedig mindössze csak 2149 puskája volt. Ez az oka, hogy az erdélyi hadseregarancsnokság 1849 június 15. és 20-a között kelt kimutatásai is csak 1977 igazi vadászról szólnak.⁵ Ami ezen a számon felül volt, az vagy tanulatlan ujonc voltánál, vagy fegyver hiányánál, vagy mind a két oknál fogva, sehogyan sem volt a harcosállományba állítható. De még így is sokkal több volt annál a három századnál, amelyet hadtörténetíróink az erdélyi harctéren szerepeltetnek. Annál is inkább, mert később az I. ezrednek Zaránd-megyében harcolt két százada is az erdélyi hadsereg kötelékébe jutott. Ezzel együtt tehát 2286 hasznavehető vadász volt Bemnek.

Auffenberg ezredesnek 1849 június 12-én, tehát csak 8 nappal a nyári hadjárat kezdete előtt írott jelentései nagyon alkalmasak arra, hogy rávilágítsanak a vadászcsapat valódi állapotára s egyuttal eloszlassák a hadtörténetírók műveibe csúszott tévedéseket is.

⁵ Ezenkívül 601 szabadcsapatbeli vadász és lövész is volt. Mindössze tehát 2578 fő.

1.

A vadászcsapatok állománya és beosztása.

«Auffenberg ezredes a kormányzónak: Marosvásárhely, 1849 június 12.»

I. ezred.

Törzs (47 fő) Nagyvárad.

Oszt.	Szd.		fő	
1.	1.	Buda	158	fő
1.	2.	"	157	"
2.	1.	Ung megyében	158	"
2.	2.		156	"
3.	1.	Kassa	156	"
3.	2.		157	"
4.	1.	Tokaj	155	"
4.	2.		156	"
5.	1.	Zarándban	157	"
5.	2.		156	"
6.	1.	Nagyvárad	155	"
6.	2.		154	"
7.	1.	Nagyvárad	66	"
7.	2.		—	"

Mindössze: 1987 fő (1802 puska).

II. ezred.

Törzs (27 fő) Kolozsvár.

Oszt.	Szd.		fő	puska	lándzsa	
1.	1.	Déva	190	186	—	Az oláhok ellen (Alter György százados)
1.	2.		188	184	—	
2.	1.	Beszterce	188	184	—	Reményfi Szilárd százados
2.	2.		189	185	—	
3.	1.	Torockó	162	158	—	Kováts I. százados
3.	2.		183	179	—	
4.	1.	Kolozsvár	150	146	—	Oláhok ellen
4.	2.		132	—	128	
5.	1.	Enyed	153	40	110	Oláhok ellen (Hajnal százados)
5.	2.		156	100	52	
6.	1.	M. Léta	156	85	67	Tarsoly Gergely százados
6.	2.		155	84	67	
7.	1.	Torda	196	88	107	Tarsoly Gergely százados
7.	2.		154	36	114	
8.	1.	Torda	155	28	123	Tarsoly Gergely százados
8.	2.		156	28	124	

Mindössze: 2671 1708 882

III. ezred.

Törzs (25 fő) Marosvásárhely.

Oszt.	Szd.		fő	puska	lándzsa
1.	1.	Bethlen	155	—	132
1.	2.	Somkerék	156	—	152
2.	1.	Segesvár	156	—	93
2.	2.	V. Gálfalva	155	70	30
3.	1.	Sz. Régen	156	—	114
3.	2.		155	—	151

4.	1.	Nagyenyed	154	150	—	} oláhok ellen
4.	2.	Balásfalva	155	151	—	
5.	1.	} Erzsébetváros	153	—	—	} alakulóban
5.	2.		69	—	—	
6.	1.	} Torda vidéke	154	—	150	} oláhok ellen
6.	2.		155	—	151	
7.	1.	} M. Vásárhely	144	—	—	} alakulóban
7.	2.		156	—	—	
8.	1.	} M. Vásárhely	156	—	—	
8.	2.		155	—	—	
Mindössze :			2408	371	973	

IV. ezred.

Törzs : Medgyes.

Oszt.	Szd.		16	puska	lándzsa	
1.	1.	Kolozsvár	124	—	120	
1.	2.	Szilvás	163	70	89	oláhok ellen
2.	1.	?	134	—	—	
2.	2.	?	134	—	—	
Mindössze :			555	70	209	

Az I—IV. vadászvezred összege : 7571 fő, 3951 puska és 2064 lándzsa (1115 fő teljesen fegyvertelen).

2.

A vadásztisztikar beosztása.

(Auffenberg (Ormai) ezredes a kormányzónak : Maros Vásárhely, 1849 június 12.)⁷

Ezredek fő Parancsnoka : Ormai Norbert ezredes.

I. ezred :

Törzs, Karsegédék⁸ : Lovassy Ferenc szds.
 Vuskits József főh.
 Koppel Frigyes főh.
 Arányi Albert alh.
 Ezredi segéd : Rozváry György főh.
 Órnagyi „ : Balázs János főh.
 N. Váradai teleptartalék : Eperjesi Antal szds.
 Böhm Károly főh.
 Madrényi János alh.

1. osztály :

1. szd. Roszti N. őrn.	2. szd. Liszi István szds.
Rusztler Gy. szds	Braisach Vilmos főh.
Jelinek Mór főh.	Herglócz Sándor alh.
Hirslinger József alh.	Fodor Vazul alh.
Kalmár József alh.	

2. osztály :

1. szd. Dolinay Mihály őrn.	2. szd. Onachten V. szds.
Krisár Károly szds.	Lovászi Mihály főh.

⁷ *Kriegs-Archiv Wien* : Feldacten der ung. siebenb. Armee, 1849. Fasc. VI. Nr. 10.

⁸ A cs. kir. hadseregben akkor rendszeresítve volt „Corps-Adjutant” rossz fordítása. Ezek mind a „főparancsnok” közvetlen szolgálatára állottak.

Fischmann Gusztáv főh.
Szalay József alh.
Sipos Pál alh.

Bognár Sándor alh.
Schenk Gusztáv alh.

3. osztály :

1. szd. Pálinkás R. szds. Lőwe Lajos főh. Gyulay Ignác alh. Mikusai R. alh.	2. szd. Licsken Samu szds. Grózinger Károly főh. Korcsák Sándor alh. Szűcs Andor alh.

4. osztály :

1. szd. Mártonfy Zs. őrn. Bőlfalvi F. szds. Lám Vilmos főh. Kiss Imre alh. Lovich Károly alh.	2. szd. Gulácsi Imre szds. Fazekasi Kristóf főh. Heil Márton alh. Bakos Gedeon alh.

5. osztály :

1. szd. Jink (?) József szds. Gottfried Tamás főh. Nagy Béla alh. Tóth Antal alh.	2. szd. Farkas István szds. Naláczy Farkas főh. Török Imre alh. Gojdics János alh.

6. osztály :

1. szd. Mandics Pál szds. Koch Mihály főh. Vöröss József alh. Nagy Miklós alh.	2. szd. Kornis Pál szds. Teleki Oszkár főh. Danzinger János alh. Czelay Lajos alh.

7. osztály :

1. szd. Grósz Mór szds. Petrovics Elek alh. Petrucc János alh.	2. szd. Szabó Samu alh. Balázs Samu alh.

II. ezred :

Törzs, Őrnagyi segéd : Eördögh Jenő főh.
Teleptartalék : Lederer Ede szds.
Lovassy Andor főh.
Bálint József alh.

1. osztály :

1. szd. Dombai Tamás őrn. Alter György szds. Bieber József főh. Kis Sándor alh. Kolár Ferenc alh.	2. szd. Piber Károly szds. Toronyi József főh. Sauer Lajos alh. Jenuska K. alh.

2. osztály :

1. szd. Dörney Lajos szds. Volski Szaniszló főh. Pap Antal alh. Scheik János alh.	2. szd. Szebenyi Ferenc szds. Simonffy Miklós főh. Szűk Ferenc alh. Gyulavári József alh.

3. osztály :

1. szd. Reményfi Szilárd szds. Gajzágó László főh. Gallik János alh. Fráter Béla alh.	2. szd. Kádár Ferenc szds. Budai György főh. Csernátoni Samu alh. Bányay József alh.

4. osztály :

1. szd. Kovács János szds. Lendvai József főh. Ottlik Gyula alh. Fischer Károly alh.	2. szd. Bethlen Ferenc őrn. Nábráczky Pál szds. Csíszár Domokos főh. Zilahi Lajos alh. Konc Ferenc alh.

5. osztály :

1. szd. Jeney József őrn. Lukács László szds. Eperjesy László főh. Kövendy János alh. Szentgyörgyi György alh.	2. szd. Kocsis Károly szds. Székely Ádám főh. Kovács Áron alh. Kenderesy Károly alh.

6. osztály :

1. szd. Csíszár Samu szds. Ormai Ármin főh. Nagy Ignác alh. Torma Károly alh.	2. szd. Hajnal József szds. Jeney Károly főh. Koncz László alh. Lehóczky József alh.

7. osztály :

1. szd. Tarsoly Gergely szds. Szigethy Sándor főh. Hatfaludy József alh. Lengyel József alh.	2. szd. Lengyel Ádám szds. Kóródy János főh. Vizi Endre alh. Gámán Zsigmond alh.

8. osztály :

1. szd. Csipkés Albert szds. Bok Samu főh. Jakab István alh. Nagy József alh.	2. szd. Velics Károly szd. Csíki Antal főh. Derzsi József alh. Ambrus József alh.

III. ezred :

- Órnagyi segéd : Csíszér Farkas főh.
Teleptartalék : Geszner Tamás szds.
Pap János főh.
Szenkovics Imre alh.

1. osztály :

1. szd. Br. Sahlhausen Lipót szds. Csíszér Lajos főh. Fekete Albert alh. Elekes Mihály alh.	2. szd. Bereczky Domokos szds. Balla István főh. Szenkovics Miklós alh. Kassay Samu alh.

2. osztály :

1. szd. Sebessy István őrn. Pál Rudolf szds. Gyulay János főh. Tamási Ferenc alh. Tamászi (?) Miklós alh.	2. szd. Bató József szd. Miklós István főh. Dózsa Károly alh. Balla József alh.

3. osztály :

1. szd. Kovács Elek szds. Szoboszlay Ferenc főh. Solymosy János alh. Farczády Sándor alh.	2. szd. Teleki László szd. Kakucsi Ádám főh. Lőfi Áron alh. Török Sándor alh.

4. osztály :

1. szd. Szávay Pál szds. Szentiványi László főh. Bonk Ferenc alh. Bereczky János alh.	2. szd. Bartha Gergely szds. Jakabházy Zsigmond főh. Ugron Gáspár alh. Donáth Pál alh.

5. osztály :

1. szd. Földváry József szds. Fülöpp János főh. Sebessy Ferenc alh. Véghső Gellért alh.	2. szd. Thorday Ede szds. Naményi Antal főh. Vahyalos (?) Miklós alh. Lehniczky Ferenc alh.

6. osztály :

1. szd. Szabó Lajos örn. Damburgi Ede szd. Réthi József főh. Boér István alh. Szentkirályi Gábor alh.	2. szd. Biró Lajos szds. Brendus József főh. Tolvaj Ferenc alh. Makay Samu alh.

7. osztály :

1. szd. Stark János szds. Vöröss Lajos főh. Kovács Károly alh. Madarász Endre alh.	2. szd. Sárpataky Károly szds. Vargha Sándor főh. Körtvélyesi Lajos alh. Gyulay Ferenc alh.

8. osztály :

1. szd. Limbeck József szds. Nuricsán József főh. Farkas János alh. Jakab Gergely alh.	2. szd. Rozváry Lajos szds. Dindár Lajos főh. Mihály Gergely alh. Stark Mihály alh.

IV. ezred :

Törzs : —

1. osztály :

1. szd. Olasz Károly szds. Mártonffy Ignác főh. Némethy György alh. Harmath Miklós alh.	2. szd. Feleki Miklós szds. Szerdahelyi Pál főh. Gosztonyi Sándor alh. Laczkovics János alh.

2. osztály :

1. szd. Szúnyogh Ágost szds. Ármos Sándor főh. Kováts János alh. Orosz Károly alh.	2. szd. Putnoky József szds. Ármos Bálint főh. Eördögh Vilmos alh. Dobozy Ede alh.

3. osztály :

1. szd. Szűcs Ferenc szds. Ferencz Károly főh. Nagy István alh. Huszár Miklós alh.	2. szd. Déván János szds. Bodrogi Samu főh. Biró Miklós alh. Barcsay Ábrahám alh.

4. osztály :

1. szd. Zombory Antal szds. Bogdánffy Gábor alh. Bodor Demeter alh.	2. szd. Szarvady Lajos szds. Incze Domokos főh. Kádár Pál alh. Buda Vencel alh.

5. osztály :

1. szd. Sik Károly szds.	2. szd. Pápai Lajos szds.
Hauszer Antal alh.	
Frankó János alh.	

6. osztály :

1. szd. Kövendy János szds.	2. szd. —

7. osztály :

1. sz. Dolinay Péter szds.	2. szd. —
-